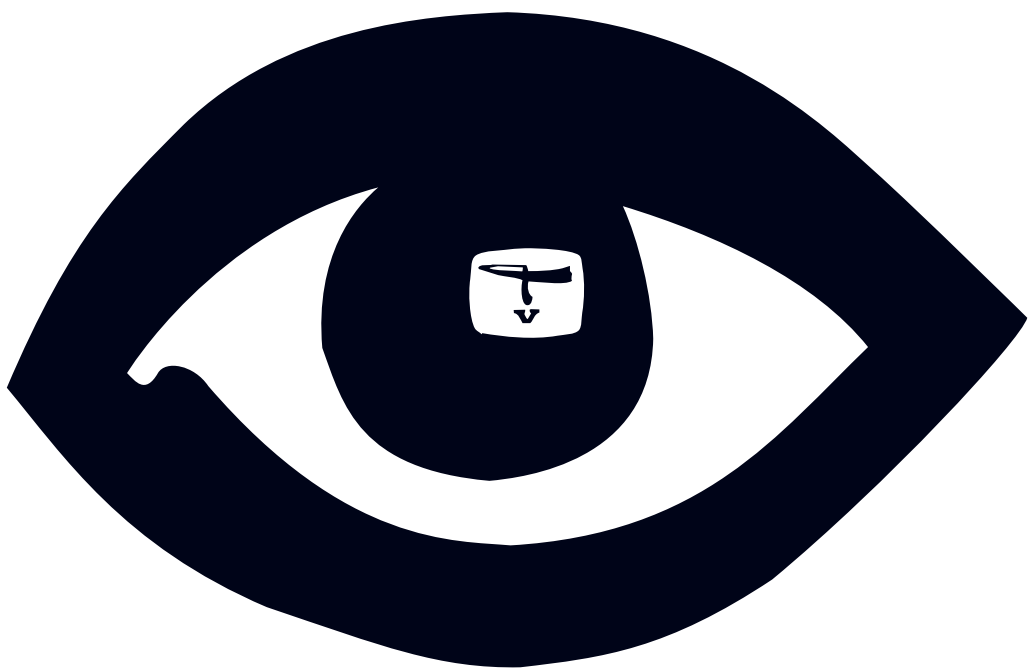

Dariusz Pawelec

**Sztuka
telewizyjna**

**Teatr Telewizji
w świetle rozwoju
technologii**

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
WYDAWNICTWO

Dariusz Pawelec – jest absolwentem Wydziału Radia i Telewizji Uniwersytetu Śląskiego. Przez wiele lat związany był z Telewizją Polską, gdzie jako realizator telewizyjny, operator i reżyser zrealizował wiele programów, koncertów i teatrów telewizji. Był realizatorem telewizyjnym teatrów reżyserowanych m.in. przez Jerzego Grzegorzewskiego, Jerzego Jarockiego, Jana Englerta, Krzysztofa Warlikowskiego, Jana Klatę i wielu innych. Aktualnie powrócił na łono swojej alma mater, obecnie Szkoły Filmowej im. Krzysztofa Kieślowskiego, gdzie prowadzi zajęcia na kierunku operatorskim i reżyserii, ucząc studentów podstaw telewizji i realizacji wielokamerowych. Jest autorem książki *Sztuka (w) realizacji wielokamerowej* – pierwszego w języku polskim wydawnictwa kompleksowo opisującego tematykę realizacji telewizyjnej.

Sztuka telewizyjna

Teatr Telewizji w świetle rozwoju technologii

Dariusz Pawelec

Sztuka telewizyjna

Teatr Telewizji w świetle rozwoju technologii

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego • Katowice 2026

Recenzje
Dariusz Kamiński
Grzegorz Ćwiertniewicz

SZKOŁA FILMOWA
IM. KRZYSZTOFA KIEŚŁOWSKIEGO
UNIWERSYTET ŚLĄSKI W KATOWICACH

Działania badawcze finansowane ze środków przyznanych w ramach Europejskiego Miasta Nauki Katowice 2024

Patronat medialny

TEATR
TELEWIZJI

e-teatr.pl

Spis treści

- 7 Wstęp
- 11 Część 1: Historia**
- 13 Pięć kamieni milowych w rozwoju telewizji
- 15 Telewizory. Od 625 do 4K
- 20 Dekady Teatru Telewizji
- 27 Realizator w teatrze telewizji
- 28 Reżyser telewizyjny
- 30 Realizator i współpracownicy
- 32 Estetyka trzech kamer
- 34 Czas małej stabilizacji
- 38 KS-0042
- 40 Czas przełomu
- 41 Montaż!!!
- 46 Kolor!!!
- 47 Początki telewizji kolorowej
- 50 Ostro i kolorowo
- 52 Barwa w służbie kreacji
- 55 Kamery ręczne
- 56 Kamery ręczne w teatrze telewizji
- 58 Rewolucja na 2/3 cala
- 61 Kamkorder w teatrze telewizji
- 61 Filmowcy w telewizji
- 65 Na żywo. Dawniej i dziś. Granice kreacji
- 72 Co się przenosi w przeniesieniu
- 74 Współczesność
- 77 Część 2: Analizy**
- 79 1959/1983/1997 *Dziady*
- 87 1963 *Szklana menażeria*
- 89 1967/1979 *Dwie Kartoteki*
- 93 1969/1987 *Makbet*
- 96 1969/1994 *Mieszczanin szlachcicem*
- 98 1977/2005/2014 *Rewizor według Gruzji, Klaty i Stuhra*

- 103 1978 *Noc listopadowa* w Łazienkach
105 1979 *Wyzwolenie*
110 1984–1991 Kantor w telewizji
113 1986 *Ferdydurke*
115 1986–1995 Kutz w telewizji
120 1989 Beckett w telewizji
122 1994–2008 Grzegorzewski w telewizji
130 2013 *Bezdech*

135 Część 3: Twórcy

- 137 Laco Adamik
141 Jerzy Antczak
157 Waldemar Bala, Dariusz Połuszny
164 Barbara Borys-Damięcka
171 Jan Englert
179 Jerzy Gruza
182 Agnieszka Holland
187 Mirosław Poznański
192 Stanisław Radwan
201 Jan Sieczkowski
208 Jan Tyszler
212 Piotr Wojtowicz
220 Maciej Wojtyszko
229 Stanisław Zajączkowski
239 Wojciech Majcherek

247 Aneks 1: Złota Setka Teatru Telewizji

255 Aneks 2: Spektakle nagrodzone na festiwalu „Dwa Teatry” w latach 2001–2025

263 Bibliografia

267 Indeks nazw osobowych

277 Summary

Wstęp

Teatr Telewizji jest jednym z najbardziej charakterystycznych i unikatowych fenomenów polskiej kultury powojennej. Powstały na styku klasycznego teatru i nowego medium elektronicznego, od samego początku poszukiwał swojego języka, który ewoluował razem z rozwojem technologii telewizyjnej. Teatr Telewizji ma bardzo obszerną literaturę. Powstało wiele publikacji: od popularyzatorskich, na przykład *Teatr Telewizji i jego artyści*¹, do rozważań naukowych autorstwa Jerzego Limona². Konsekwentnie jednak pomijany jest w większości wydawnictw aspekt wpływu rozwoju technologii telewizyjnej na kształt i formę przedstawień teatralnych. A przecież pojawienie się możliwości montażu, telewizja kolorowa czy wykorzystanie kamer ręcznych nie mogły pozostać bez wpływu na ewolucję tego gatunku, czyniąc go coraz bardziej samodzielnym zjawiskiem artystycznym. Wojciech Majcherek i Jan Buchwald, pisząc o rozwoju Teatru Telewizji, bardzo trafnie zauważyli: *Można powiedzieć, że istotne były trzy źródła tego trwającego już siódme dziesięciolecie rozwoju. Po pierwsze – talent i inwencja twórców, po drugie – zrozumienie oryginalności telewizyjnego przekazu i po trzecie – rozwój techniki*³.

Historia Teatru Telewizji w Polsce to równocześnie historia poszukiwań nowego języka artystycznego. Od samego początku twórcy musieli zmierzyć się z wyzwaniem: jak przenieść żywe doświadczenie teatru – ze sceniczną umownością, żywą obecnością aktora i kontaktem z widzem – na ekran, który z jednej strony ograniczał przestrzeń, a z drugiej otwierał nieosiągalne dotąd

1 H. Bieniewski, *Teatr Telewizji i jego artyści*, PIW, Warszawa 2009.

2 J. Limon, *Obroty przestrzeni, słowo/obraz terytoria*, Gdańsk 2008.

3 J. Buchwald, W. Majcherek, *25 spektakli Teatru Telewizji na 250-lecie teatru publicznego w Polsce*, <https://encyklopediateatru.pl/ksiazka/697/25-spektakli-teatru-telewizji-na-250-lecie-teatru-publicznego-w-polsce> [dostęp: 14.01.2026].

możliwości wizualne? Odpowiedzią było stopniowe kształtowanie odrębnej estetyki, która wciąż pozostawała zakorzeniona w tradycji teatralnej, lecz coraz bardziej korzystała z nowinek technologii telewizyjnej i filmowej.

Jak wyglądały te poszukiwania? Co zmieniało pojawianie się coraz nowszych generacji sprzętu: kamer, systemów montujących, źródeł światła? Czy kolejne zmiany zawsze były postępem? To kilka pytań, na które stara się odpowiedzieć niniejsza publikacja. Jest ona skierowana do wszystkich zainteresowanych Teatrem Telewizji, a zwłaszcza do osób, które chcą wiedzieć, jak to się robiło i robi od strony technologicznej i jak to wpływa na kształt artystyczny widowiska.

Publikacja składa się z trzech części. Pierwsza – *Historia* – poświęcona jest zmianom sprzętu telewizyjnego od początków telewizji do czasów współczesnych oraz ewolucji odbiorników telewizyjnych, co też miało ogromne znaczenie dla odbioru teatru przez widzów. Część druga – *Analizy* – to szczegółowe opisy wybranych przedstawień teatralnych, które ilustrują ważne momenty w historii tego gatunku. Część trzecia – *Twórcy* – to rozmowy autora publikacji z twórcami telewizyjnymi. Dobór rozmówców jest całkowicie subiektywny – w większości są to artyści, z którymi autor książki spotkał się na swojej drodze zawodowej. Trzy osoby: Barbara Borys-Damińska, Jerzy Gruza i Stanisław Radwan odeszli już do telewizji w innym wymiarze, a wywiady z nimi powstały kilka lat temu, przy pracy nad rozprawą doktorską autora. Większość spektakli telewizyjnych wspomnianych w publikacji dostępna jest on-line na portalu TVP VOD – odnalezienie ich ułatwiają kody QR – lub na płytach DVD w ramach wydawnictwa Złota Setka Teatru Telewizji.

W tym miejscu chciałem bardzo podziękować Wojciechowi Majcherkowi, który umożliwił mi przeprowadzenie rozmów między innymi z Jerzym Antczakiem i Janem Englertem, a także wspierał mnie w czasie całego procesu tworzenia publikacji. Drugą osobą, bez której książka by nie powstała, jest Dagmara Sarnocińska-Merrecik, z którą również wielokrotnie spotykałem się w pracy w telewizji, ale tu swoją redakcyjną perfekcją nadała kształt i formę przeprowadzonym przeze mnie rozmowom, co – przyznam – nie zawsze było proste. Życzliwie przejrzał tekst inż. Robert Talski, skrupulat-

nie korygując i wyjaśniając kwestie techniczne. Bardzo też dziękuję za wsparcie Elżbiety Tarnowskiej, która pomaga mi i kibicuje od samego początku mojego pisania. Podziękowania składam także recenzentom pracy, którymi byli dr Grzegorz Ćwiertniewicz i dr hab. Dariusz Kamiński – za wnikliwą lekturę i uwagi, a przede wszystkim za pozytywną ocenę książki.

Bibliografia

- Barriga T., *44 lata temu do sklepów trafiły kolorowe telewizory*, <https://tvn24.pl/wroclaw/pierwszy-telewizor-kolorowy-we-wroclawiu-pojawil-sie-w-1971-roku-ra596479-3318672> [dostęp: 14.01.2026].
- Bauer Z., *Na żywo*, „Polska Gazeta Krakowska” 2011, nr 253.
- „Bezdech” – Witold Adamek: *to praca niezwykle urozmaicona*, Teatr Telewizji, 13.08.2013, <https://teatrtv.vod.tvp.pl/12095137/bezdech-witold-adamek-to-praca-niezwykle-urozmaicona> [dostęp: 15.01.2026].
- Biel B., *Teatr ogromny. 55 lat Teatru TV w Krakowie*, TVP S.A. w Krakowie, Kraków 1976.
- Bieniewski H., *Teatr Telewizji i jego artyści*, PIW, Warszawa 2009.
- Buchwald J., Majcherek W., *25 spektakli Teatru Telewizji na 250-lecie teatru publicznego w Polsce*, <https://encyklopediateatru.pl/ksiazka/697/25-spektakli-teatru-telewizji-na-250-lecie-teatru-publicznego-w-polsce> [dostęp: 14.01.2026].
- Buchwald J., *Telewizyjna adaptacja spektaklu telewizyjnego*, „Przekazy i Opinie” 1982, nr 4 (30).
- Bugajski R., *Teatr telewizji to polski skarb*, Teatr Telewizji, 4.02.2013, <http://teatrtelewizji.tvp.pl/9980157/ryszard-bugajski-teatr-telewizji-to-polski-skarb> [dostęp: 15.01.2026].
- Derejczyk R., *Pomiędzy*, „Didaskalia” 1995, nr 10, s. 43.
- Filler W., *Teatr Hanuszkiewicza*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1974.
- Gościk B., *„Nie-Boska komedia” Zygmunta Krasińskiego*, <https://scenografiapolska.pl/artykuly/62965/nie-boska-komedia-zygmunta-krasinskiego> [dostęp: 15.01.2026].
- Grzegorzczak E., *Aby widz telewizyjny poczuł jak wielki jest to teatr*, „Echo Krakowa”, nr 79, 22.04.1983, <https://encyklopediateatru.pl/artykuly/82325/aby-widz-telewizyjny-poczul-jak-wielki-jest-to-teatr> [dostęp: 12.03.2026].
- IAR,kk, *„Boska” Janda w Teatrze Telewizji na żywo*, PolskieRadio24.

- pl, 24.10.2011, https://polskieradio24.pl/arttykul/466902%2Cbo-ska-janda-w-teatrze-telewizji-na-zywo?utm_source=chatgpt.com [dostęp: 17.01.2026].
- Katafisz O., *Prawda jest zawsze trudna. O sztuce teatru telewizji Kazimierza Kutza*, w: *Kutzowisko*, red. A. Gwóźdź, Książnica, Katowice 2000, s. 179–200.
- Katalog R-41. Urządzenia telewizji użytkowej i studyjnej*, cz. 2, *Urządzenie telewizji studyjnej i telewizyjnego wozu transmisyjnego*, Wydawnictwa Przemysłu Maszynowego „Wema”, Warszawa 1970, http://delibra.bg.polsl.pl/Content/41436/BCPS_45428_1970_Urządzenia-telewizji.pdf [dostęp: 14.01.2026].
- Krzysztof Nazar. 20.01.1949–5.07.2023, Culture.pl, <https://culture.pl/pl/tworca/krzysztof-nazar> [dostęp: 15.01.2026].
- Kurek T., *625 linii – za kulisami telewizji*, Wydawnictwo Radia i Telewizji, Warszawa 1986.
- Kuszewski S., *Widowisko telewizyjne*, WAiF, Warszawa 1971.
- Kutz K., *Będzie skandal. Autoportret*, Znak, Kraków 2019.
- Libera A., Pyda J., *Jesteście na Ziemi, na to rady nie ma!*, PIW, Warszawa 2018.
- Limon J., *Obroty przestrzeni, słowo/obraz terytoria*, Gdańsk 2008.
- Majcherek W., *Teatr z okienka*, „Teatr” 2021, nr 3, <https://archiwum.teatr-pismo.pl/10542-teatr-z-okienka/> [dostęp: 15.01.2026].
- Majcherek W., *Telewizja jest sztuką – z Olgą Lipińską rozmawia Wojciech Majcherek*, „Teatr” 1973, nr 12, <https://encyklopediateatru.pl/arttykuly/186785/telewizja-jest-sztuka-z-olga-lipinska-rozmawia-wojciech-majcherek> [dostęp: 15.01.2026].
- Marczewski W., „*Dziady*” *zobaczone*, Encyklopedia Teatru Polskiego, <https://encyklopediateatru.pl/arttykuly/139911/dziady-zobaczone> [dostęp: 15.01.2025].
- Michalski D., *To była bardzo dobra telewizja*, Wydawnictwo MG, Warszawa 2012.
- PP, *Kolor, którego nie można było obejrzyć*, PolskieRadio24.pl, 16.03.2021, <https://www.polskieradio24.pl/39/156/Artykul/2474367,Kolor-ktorego-nie-mozna-bylo-obejrzec> [dostęp: 15.01.2026].
- Pawelec D., *Sztuka (w) realizacji wielokamerowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2025.

- Pawłowski R., *Rząd tele-dusz*, „Gazeta Wyborcza”, nr 261, 3.11.1997, <https://encyklopediateatru.pl/artykuly/140034/rzad-tele-dusz> [dostęp: 12.03.2026].
- Pikulski T., *Prywatna historia telewizji publicznej*, Wydawnictwo Muza, Warszawa 2002.
- Płoski P., *Różewicz: – Gdyby pan „Kartotekę” robił*, Dwutygodnik.com, nr 58, <https://www.dwutygodnik.com/artukul/2283-rozewicz-gdyby-pan-kartoteke-robil.html?print=1> [dostęp: 15.01.2026].
- Rudzińska A., *Od teatru do telewizji i internetu. Rzecz o Teatrze Telewizji*, „Postscriptum Polonistyczne” 2014, nr 2 (14), s. 261–277.
- Stachówna G., *Teatr Telewizji – na ruinach imperium*, w: *30 najważniejszych programów TV w Polsce*, red. W. Godzic, Wydawnictwo TRIO, Warszawa 2005, s. 193–203.
- Stangret-Kantor M. et al., *Umarła klasa Tadeusza Kantora w filmie Andrzeja Wajdy i Kadysz Jana Kotta. Zapis ze spotkania w Galerii Zachęta*, „Konteksty” 2008, nr 2, s. 45–58.
- Subbotko D., *Kazimierz Kutz o upadku Teatru TV. Rozmawiała Donata Subbotko*, „Gazeta Wyborcza”, 30.01.2011.
- Szklana menażeria*, Teatr Telewizji, 7.12.2025, <https://teatrtv.vod.tvp.pl/90423792/szklana-menazeria> [dostęp: 15.01.2026].
- Szancer J.M., *Teatr cudów*, Oficyna Wydawnicza G&P, Poznań 2022.
- Tak zwana ludzkość o obłędzie*, Encyklopedia Teatru Polskiego, <https://encyklopediateatru.pl/artykuly/92632/tak-zwana-ludz-kosc-w-obledzie> [dostęp: 15.01.2026].
- Trzebunia-Siwicka W., *Jak to się zaczęło? Pierwsze ośrodki telewizyjne w Polsce. Lata 1952–1969*, <http://polkart.com.pl/old/PLIKI/Pierwsze%20O%9Crodki%20TV%20z%20foto%20pa%BF-diarnik%202012.doc.pdf> [dostęp: 14.01.2026].
- Uhma M., *Elementy technologii telewizyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2007.
- Wasilewski Z., *Widzimy go w rozwoju*, „RTV”, nr 5, 21.01.1971.

BIBLIOGRAFIA

Materiały internetowe

<https://filmpolski.pl/fp/index.php?film=521695> [dostęp: 15.01.2026].

<https://filmpolski.pl/fp/index.php?film=522359> [dostęp: 15.01.2026].

<https://www.filmpolski.pl/fp/index.php?film=522739> [dostęp: 14.01.2026].

Teatr w telewizji, scenariusz i reżyseria: Ireneusz Dobrowolski, Wojciech Majcherek, TVP 1992, <https://vod.tvp.pl/filmy-dokumentalne,163/teatr-w-telewizji,1137665> [dostęp: 14.01.2026].

Wielki Mag, TVP Kraków 2020

Indeks nazw osobowych

A

Adamek Witold 79, 85–86, 130, 175, 214, 253–258
Adamik Laco 52, 57, 79, 82, 83, 84, 105, 137–138, 203, 206, 239
Antczak Jerzy 8, 26, 30, 34, 36, 48, 87, 141–158, 148, 172
Arbuzow Aleksiej 169
Augustyniak Bogdan 249
Axer Erwin 37, 187, 201, 249, 254

B

Bala Waldemar 156–163
Barańska Jadwiga 88, 144, 151
Barański Andrzej 261
Barciś Beata 259, 260
Barczyk Łukasz 258
Bardini Aleksander 29, 167, 239, 241, 250, 251
Barriga Tamara 17, 263
Bart Andrzej 130, 259
Barz Paul 118, 252
Bastowski Marcin 258
Bauer Zbigniew 68, 263
Bąk Henryk 147
Beckett Samuel 120–122, 252
Beethoven Ludwig van 145, 197, 201
Bernhard Thomas 254
Betti Ugo 250

Białek Stanisław 48, 89
Biel Barbara 50, 263
Bieniasz Stanisław 116
Bieniewski Henryk 7, 24, 263
Bieńkowski Marek 70
Bik Marek 261
Boduch Jerzy 50, 105, 115
Bogajewska Małgorzata 262
Bonacka Ewa 250
Borchert Wolfgang 152
Borczuch Michał 54
Borowski Henryk 121
Borys-Damięcka Barbara 8, 29, 32, 48, 57, 93, 94, 137, 161, 164–171, 250–253
Borzym Juliusz 34
Boy-Żeleński Tadeusz 226
Braun Juliusz 67
Brecht Bertolt 250, 252
Brešan Ivo 252
Brezniew Leonid 49
Bruckner Ferdinand 252
Bryll Ernest 116
Brzechwa Jan 223
Buchowicz Krzysztof 71, 133
Buchwald Jan 7, 71, 72–73, 263
Budzisz-Krzyżanowska Teresa 159
Bugajski Ryszard 72, 263
Bukowski Marek 261
Bułhakow Michał 222, 223, 251

C

Calderón de la Barca Pedro 252
 Capote Truman 116
 Chandler Raymond 250
 Chomiński Witold 258
 Chrzanowski Andrzej 251
 Chwedczuk Mariusz 232
 Cieplak Piotr 222
 Conrad Joseph 252
 Cymiel Andrzej 89
 Cyrwus Piotr 114
 Cywińska Izabela 212
 Czechow Antoni 48, 142, 144,
 150, 239, 249–251, 253
 Czerwińska Zofia 169
 Czerwiński Bartłomiej 120
 Czopownik Ryszard 103

Ć

Ćwiertniewicz Grzegorz 9

D

Dawid Leszek 260
 Dawid Marek 253
 Dąbrowa-Kostka Bogusław 115
 Dąbrowska Maria 156
 Dąbrowski Bronisław 232
 Dejmek Kazimierz 253
 Demirski Paweł 245–246
 Derejczyk Renata 124, 263
 Dębiński Tomasz 143
 Dębska Kinga 76
 Diderot Denis 138
 Dmochowski Mariusz 169
 Dobrowolski Ireneusz 24, 266

Domalik Andrzej 67, 178, 253
 Dorst Tankred 252
 Dostojewski Fiodor 125, 142,
 169, 249, 252
 Drda Jan 251
 Drużkowski Jerzy 83
 Dürrenmatt Friedrich 28, 250
 Dylewska Jolanta 98, 102
 Dymek Anna 259

E

Edelman Maciej 262
 Englert Jan 8, 57, 71, 79, 80,
 84, 86, 132, 171–178, 201, 206,
 212–213, 253–254, 258–259, 260
 Englert Maciej 207
 Erdman Nikolaï 118, 252
 Erhardt Ludwik 82

F

Fabicki Sławomir 258
 Falk Feliks 252
 Fiedler Milena 259–260
 Fijewski Tadeusz 48, 144, 151, 154
 Filip Sławomir 79
 Filler Witold 66, 263
 Fischer Marcin 259
 Forbert Władysław 36
 Fredro Aleksander 250, 252
 Frish Max 249
 Fronczewski Piotr 186
 Frycz Jan 173

G

Gajos Janusz 117, 187, 237

Galica Jacek 116
 Gall Anonim 212
 Gawlik Jan 172
 Gawroński Włodzimierz 232
 Gelman Aleksander 252
 Gierek Edward 49, 100–101
 Giraudoux Jean 24, 249
 Glińska Agnieszka 69, 258, 262
 Głębiński Adam 83
 Głodek Włodzimierz 113, 253
 Głowacki Janusz 118, 253
 Godfrejów Bogumił 258
 Godzic Wiesław 62, 265
 Goethe Johann Wolfgang 249
 Gogolewski Ignacy 88, 145, 151
 Gogol Mikołaj 100, 239, 250
 Gombrowicz Witold 113, 194, 239, 252–253
 Gorzkowski Igor 261
 Gościk Beata 57, 263
 Grabowski Mikołaj 70, 253
 Gradoń Grażyna 258
 Grochowiak Stanisław 249, 251
 Gruza Jerzy 8, 29, 34, 56, 96, 98, 100, 102, 137, 167, 179–182, 211, 249–251, 252
 Grygalon Zbigniew 48
 Grzegorzczak Elżbieta 83, 263
 Grzegorzewski Jerzy 26, 42, 74, 82, 112, 122–125, 128–130, 175, 187, 192, 193, 194, 196–201, 206–207
 Grzelak Wiesław 30, 141
 Grzyb Wiesław 89
 Grzywacz Włodzimierz 253
 Gwóźdź Andrzej 117, 264

H

Hałasińska Anna 253
 Hampton Christopher 116, 239, 252
 Hanin Ryszarda 271, 150
 Hanuszkiewicz Adam 23–24, 26, 29, 33–36, 66, 79, 80–81, 141, 165, 170, 183, 220, 239, 240–241, 249
 Harwood Ronald 253
 Holland Agnieszka 49, 57, 105–106, 182–187, 203, 239, 251, 258
 Holoubek Gustaw 173, 220, 249–250
 Holoubek Jan 259–261
 Honecker Erich 49
 Hübner Zygmunt 29, 37, 57, 91, 161, 167, 232, 250–252
 Husak Gustaw 49
 Hussakowski Bogdan 232

I

Ibsen Henrik 153, 250
 Ionesco Eugène 195

J

Jabłońska Renata 118
 Janda Krystyna 67, 258, 263
 Jan III Sobieski 103
 Jankowski Jan 222
 Janowska Alicja 34, 113, 116
 Jarnuszkiewicz Anna 149
 Jarocki Jerzy 175, 192, 198, 235, 250, 252–254, 259
 Jaroszewicz Andrzej J. 95

Jasieński Bruno 251
 Jasiński Krzysztof 252
 Jaworski Tadeusz 249
 Jeżak Tadeusz 143
 Jędrusik Kalina 221
 Jun Irena 121

K

Kafka Franz 251
 Kalaciński Janusz 110
 Kalita Marek 261
 Kamińska Ida 149
 Kamiński Dariusz 9
 Kamykowski Bolesław 118
 Kantar Tadeusz 110–113, 237,
 252–253, 264
 Karabas Kazimierz 203, 251
 Karpiński Paweł 50
 Katafisz Olga 117, 264
 Kazaniecki Waldemar 87
 Keaton Buster 120
 Kesselring Joseph 250
 Kidawa-Błoński Jan 212
 Kieślowski Krzysztof 17, 56,
 89–92, 100, 157, 187, 251
 Kitowicz Jędrzej 253
 Klata Jan 17, 98, 100, 102
 Kleist Heinrich von 254
 Klekow Elżbieta 24, 249
 Klos Elmar 139
 Kłosiński Edward 103, 112,
 224, 258
 Kobiela Bogumił 97
 Kobuszewski Jan 34
 Koczanowicz Zbigniew 149
 Koenig Jerzy 155, 244, 246
 Komander Krzysztof 262

Komasa Jan 259
 Kondratiuk Janusz 169, 204
 Konieczny Zygmunt 104
 Kopalska Katarzyna 115
 Korzeniewski Bohdan 250
 Kosidowska Barbara 204–205
 Kostrzewski Wawrzyniec 260–
 261
 Kostuch Tomasz 50, 252
 Koszałka Marcin 259
 Kotański Michał 244
 Kott Jan 91, 112, 265
 Kowalewski Józef 69, 259
 Kowalski Władysław 34, 87
 Kozyra Stanisław 115
 Krafftówna Barbara 34, 168
 Krasieński Zygmunt 57, 251, 263
 Krasowski Jerzy 249
 Kreczmar Jan 146
 Kreczmarówna Justyna 34
 Królikiewicz Grzegorz 212
 Król Marek 261
 Król Wojciech 142, 147, 253
 Krzystek Waldemar 258–259
 Krzyszkowski Wojciech 83, 93,
 95
 Krzysztofowicz Ryszard 115
 Kurek Tadeusz 23, 44, 46, 48,
 50, 264
 Kurosawa Akira 152, 153
 Kuszewski Stanisław 67, 264
 Kutz Kazimierz 115–118, 119,
 157, 181, 193, 235–237, 252–
 254, 264
 Kwaśniewski Wojciech 103
 Kwiatkowska Irena 224
 Kwiatkowski Robert 119
 Kwieciński Michał 254

L

Latoszewski Marek 103
 Lebović Djordje 148
 Libera Antoni 120–122, 252,
 264
 Liber Marcin 75
 Limon Jerzy 7, 264
 Linda Bogusław 132
 Lipiec-Wróblewska Agnieszka
 260
 Lipińska Olga 24, 28–29, 239,
 249, 252, 264
 Lis Tadeusz 251
 Listopad Rafał 259
 Lubczyński Krzysztof 130
 Lubos Eryk 70
 Ludwiżanka Barbara 87, 224
 Lupa Krystian 140, 254

Ł

Ładczuk Radosław 259
 Łapicki Andrzej 29, 36, 49, 145,
 167, 201, 220, 251–252
 Łapiński Stanisław 142
 Łazarkiewicz Magdalena 259
 Łomnicki Tadeusz 90, 93, 98,
 100, 121–122, 149–150, 179,
 240, 252
 Łopalewski Krzysztof 253
 Łukasik Leszek 115
 Łukoś Grażyna 115

M

Machowski Ignacy 150
 Machulski Juliusz 133, 187

Maciejowski Jan 253
 Majcherek Wojciech 7–8, 24,
 29, 69, 70, 239, 243, 263, 264,
 266
 Majewski Robert 175
 Maklakiewicz Zdzisław 182
 Malajkat Wojciech 199
 Malec Mariusz 259
 Malejko Andrzej 89
 Małkowska Zofia 169
 Małysz Mieczysław 212
 Marczewski Wojciech 86, 264
 Masłowski Jerzy 142, 153, 212
 Matejko Jan 226
 Melliwa Ryszard 118
 Meszaros Marta 212
 Michalski Dariusz 20, 25, 51,
 264
 Michnikowski Wiesław 34, 169
 Mickiewicz Adam 79–80, 84,
 249, 251
 Miller Arthur 250, 251
 Minkiewicz Anna 103, 104, 161,
 182, 206, 249, 254
 Minkowska Katarzyna 261
 Młynarski Wojciech 156
 Molière 97, 249, 253
 Montherlant Henry de 155
 Motyl Tomasz 262
 Motylewski Jakub 261
 Mrożek Sławomir 253–254
 Mrzygłocki Adam 252
 Mulica Marek 259
 Munk Andrzej 171
 Musset Alfred de 49, 251
 Myszkowski Andrzej 250

N

Nazar Krzysztof 93, 95,
253–254, 264

Niemyska Wiesława 124

Nowaczyński Adolf 251

Nowak Wojciech 259

Nowak Zbigniew 48

O

Obrenović Aleksander 148

Olbrychski Daniel 95

Opaliński Kazimierz 241

Oracz Kazimierz 141, 249, 251

Orłó Maciej 68

Orman Mieczysław 113

Osiecka Agnieszka 34

Ostrowski Jerzy 153

P

Pajchel Renata 130

Pakulnis Maria 121

Pakulski Krzysztof 258

Pałasz Edward 34

Pański Jerzy 150

Paszkowska Edwarda 251

Pawelec Dariusz 44, 72, 98,
120, 122, 137, 141, 157, 164, 171,
179, 182, 187, 192, 194, 201, 208,
213, 220, 229, 239, 252–253,
259, 264

Pawlak Włodzimierz 250

Pawlikowski Mieczysław 144

Pawliński Maciej 259

Pawłowski Roman 86, 264

Peszek Jan 114, 121, 123, 195–196

Petri Zofia 151, 153

Petrycki Jacek 258

Picasso Pablo 222

Pietras Bartosz 259

Pietruszkiewicz Paweł 130

Pikulski Tadeusz 40–41, 62, 265

Piotrowski Andrzej 167

Piwowski Radosław 212

Piwowski Marek 250

Płoski Paweł 91, 265

Płóciennik Witold 260–261

Podpora Ryszard 115

Polony Anna 114

Poniatowski Stanisław Au-
gust 245

Popławska Aleksandra 261

Posłuszny Dariusz 157–163

Potocki Jan 239, 251

Poznański Mirosław 122, 187,
191, 225

Prokofiew Siergiej 183

Prokop Marian 258–259

Prokopowicz Jeremi 259

Prozołowicz Stanisław 115

Przedworski Andrzej 85, 213

Ptak Krzysztof 254

Ptaszyński Leszek 70, 259

Pyda Janusz 121, 264

Pyszniak Marian 48, 150

Q

Quilter Peter 67

R

Radwan Stanisław 8, 74–75,
106, 124, 137, 192–200, 207

- Radziwiłowicz Jerzy 114, 121, 236
 Raginis-Królikiewicz Jacek 260, 261
 Rakowski Paweł 214
 Rawecki Wojciech 222
 Romanowski Jacek 200
 Roman Tadeusz 89
 Rostand Edmond 251
 Rostworowski Karol Hubert 251
 Różewicz Stanisław 161
 Różewicz Tadeusz 224, 239, 240, 249, 251–253
 Rudnik Eugeniusz 207
 Rudnik Katarzyna 258
 Rudzińska Anna 66, 265
 Rudzki Kazimierz 34
 Rutkowska Krystyna 93
 Rutowicz Wiesław 30, 141, 147
 Rychlicki Stanisław 237
 Rylska Barbara 169
- S**
- Sabarański Szymon 261
 Salvatore Gaston 118, 253
 Sałacka Barbara 250, 251
 Samosiuk Zygmunt 93, 94
 Sapija Andrzej 110–111, 253
 Sarnocińska-Merecik Dagmara 8
 Satanowski Jerzy 207
 Seniuk Anna 223
 Seweryn Andrzej 177, 212, 214
 Shaffer Peter 253
 Shakespeare William 95, 146, 177, 250–253
 Shaw George Bernard 250
 Sieciński Wojciech 26
 Sieczkowski Jan 122, 201–209, 258
 Sikora Adam 258–261
 Skarżyńska Lidia 57
 Skarżyński Jerzy 57
 Skowroński Zdzisław 145–146, 249
 Skuszanka Krystyna 232
 Słotwiński Józef 232
 Słowacki Juliusz 75, 249, 253–254
 Smarzowski Wojciech 75, 258
 Smith Roger Mortimer 69
 Sobierajska Irena 79, 89, 249
 Sobociński Witold 30, 141, 147
 Soderbergh Steven 184
 Sofokles 139
 Sokorski Włodzimierz 40, 154
 Spiró György 253
 Stachówna Grażyna 62, 265
 Stangret-Kantor Maria 112, 265
 Staroń Wojciech 260
 Starowieyska Ewa 34
 Starowieyski Franciszek 34
 Starski Allan 225
 Starzyński Leszek 258
 Stefański Aleksander 98, 101
 Strindberg August 125, 173, 251, 253
 Stuhr Jerzy 70, 96, 98, 100, 236
 Subbotko Donata 119, 265
 Suleżycki Wojciech 261
 Surdel Jerzy 232
 Swinarski Konrad 26, 34, 57, 79–83, 89–92, 97, 100, 105–106, 109, 113, 140, 184, 192, 198, 235, 249, 251–252

Szałański Feliks 24
 Szancer Jan Marcin 22, 265
 Szaniawski Jerzy 26, 239, 241
 Szczepkowska Joanna 95, 240
 Szczepkowski Andrzej 220
 Szeski Jerzy 93, 166
 Szlachtycz Stefan 20, 24, 210,
 232
 Szwajda Waldemar 116
 Szymański Michał 143
 Szyngiera Katarzyna 261

Ś

Ślężańska Alicja 89, 249–250
 Śliskowski Paweł 258
 Śliwowa Zofia 229
 Świdorski Jan 148, 168,
 250–251

T

Talarczyk Robert 260
 Talski Robert 8
 Tarnowska Elżbieta 9
 Todorow Wojciech 98, 101, 259
 Toeplitz Krzysztof Teodor 209
 Tołstoj Lew 123, 196
 Tomaszewski Cezary 75
 Tomiak Arkadiusz 259, 261
 Towstonogow Georgij 249
 Trela Jerzy 108, 121, 132, 234
 Treliński Mariusz 212
 Treugutt Stefan 148
 Trier Lars von 185
 Trzebunia-Siwicka Wanda 21,
 24, 40, 265
 Tym Stanisław 208

Tyszler Jan 51, 57, 79, 98, 208–212

U

Uhma Marek 29, 265
 Umer Magda 261
 Uniłowski Zbigniew 150

V

Villon François 141
 Vogtman-Budny Ewa 36, 250

W

Wajda Andrzej 49, 53, 93, 103,
 104, 110–112, 166–167, 181, 184,
 192, 197, 222, 235–236, 251–253,
 258
 Warmiński Janusz 251
 Warnecki Janusz 146
 Wasilewski Zbigniew 43, 265
 Wasylewski Andrzej 30, 229,
 232
 Weber Kurt 209
 Weill Kurt 143
 Welles Orson 143
 Wert Tomasz 217, 253–254
 Wichłacz Zbigniew 260
 Wielowieyski Maciej 253
 Wierchowski Marcin 262
 Wilanowski Wojciech 250
 Wilhelmi Roman 169, 237
 Williams Tennessee 34–37, 249
 Wiszniewski Tomasz 253, 259
 Wiśniewska Ewa 151
 Wiśniewska Joanna 87, 144,
 150, 164, 249

- Wiśniewski Bogdan 48, 164
 Witkiewicz Stanisław Ignacy
 127, 250
 Witkowski Jacek 253
 Wojcieszek Przemysław 69
 Wojewoda Artur 98
 Wojtowicz Piotr 173, 212–219,
 260–261
 Wojtyśzko Maciej 113–114, 220,
 239, 251–253
 Wollen Irena 231
 Wołęjko Jolanta 151
 Wosiewicz Leszek 253
 Woszczerowicz Jacek 28, 37, 221
 Wójcik Wojciech 212
 Wrona Marcin 258–260
 Wylęzałek Łukasz 259
 Wyspiański Stanisław 74,
 103–104, 109, 126, 130, 200,
 207, 239, 251

Z

- Zachwatowicz Krystyna 235
 Zadara Michał 75
 Zajączkowski Stanisław 27, 30,
 96, 110, 113–118, 207, 229–238,
 252–254
 Zaleski Krzysztof 239, 251–253
 Zalewski Jerzy 259
 Zamkow Lidia 175, 232, 250
 Zaniewska Xymena 24, 47, 153,
 155, 169, 211
 Zanussi Krzysztof 212
 Zapasiewicz Zbigniew 36, 121,
 155, 240
 Zapolska Gabriela 250, 253
 Zassowski Andrzej 40

- Zawadzka Magdalena 93, 166
 Ziętek Ewa 240
 Zin Wiktor 40
 Zmarz-Koczanowicz Maria 258
 Zonn Lidia 204–205
 Zygadło Tomasz 189, 201,
 250–252

Ż

- Żmudzki Ludwik 115

Dariusz Pawelec

Television Art. Television Theater in Light of Technological Development

Summary

Television Art. Television Theater in Light of Technological Development is the first attempt in Poland to describe the development of Television Theater in the context of technological progress that has taken place in this medium over the seventy-year history of television. Television theater constitutes one of the most characteristic and unique phenomena of post-war Polish culture. Created at the intersection of classical theater and the new electronic medium, it sought its own language from the very beginning, which evolved along with the development of television technology. In the 1950s, when television was still in its infancy, television performances were broadcasts from theaters, transmitting scenes and actors to the screen in almost unchanged form. The next stage was the launch of a television studio at the Warsaw Insurgents Square and the production of plays prepared exclusively for television. All of this was broadcast “live” because there existed no techniques for recording television signals yet.

Television Theater has been extensively studied. However, most publications consistently overlook the impact of the development of television technology on the shape and form of theatrical performances. And yet, the advent of editing, color television, and the use of handheld cameras significantly influenced the evolution of this genre, making it an increasingly independent artistic phenomenon.

The history of Television Theater in Poland is also the history of the search for a new artistic language. From the very beginning, creators had to face the challenge of how to transfer the live experience of theater – with its theatrical conventions, the live presence of the actor, and contact with the audience – to the screen, which on the one hand limited space, but on the other opened up previously

SUMMARY

unattainable visual possibilities. The answer was to gradually develop a distinctive aesthetic that remained rooted in theatrical tradition but increasingly took advantage of the latest developments in television and film technology.

What did this search look like? How did the emergence of new types of equipment – cameras, editing systems, light sources – change things? Did these changes always bring progress? These are some of the questions that this publication attempts to answer. It is aimed at anyone interested in Television Theater, especially those interested in the phenomenon from a technological perspective, and how this affects the artistic form of the performance.

The publication consists of three parts. The first part, *History*, is devoted to changes in television equipment from the inception of the medium to the present day and the evolution of television sets, which was also of great importance for the audience's reception of theater. The second part, *Analysis*, provides detailed descriptions of selected theater performances that are significant in the history of the genre for various reasons. The third part, *Creators*, consists of conversations between the author and television creators. The selection of interviewees is entirely subjective – most of them are artists whom the author has met during his professional career. Most of the television performances mentioned in the publication are available online on the TVP VOD portal – QR codes make it easy to find them – or on DVDs as part of the Golden Hundred of Television Theater series.

Redakcja: **Anna Piwowarczyk**
Opracowanie wywiadów: **Dagmara Sarnocińska-Merecik**
Projekt okładki i ilustracje: **Łukasz Kliś**
Fotografia autora na okładce: **Wojciech Kursa**
Korekta: **Marzena Marczyk**
Łamanie: **Kamila Stańczyk**
Redaktor inicjujący: **Przemysław Pieniążek**

Nota copyrightowa obowiązująca do 31.05.2027
Copyright © 2026 by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Copyright © 2026 by Dariusz Pawelec
Wszelkie prawa zastrzeżone

Sprzymyamy otwartej nauce. Od 1.06.2027 publikacja dostępna na licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0)

 <https://orcid.org/0000-0002-5845-0202>

Pawelec, Dariusz

Sztuka telewizyjna: Teatr Telewizji w świetle
rozwoju technologii / Dariusz Pawelec.

– Wydanie I. – Katowice : Wydawnictwo
Uniwersytetu Śląskiego, 2026

<https://doi.org/10.31261/PN.4335>

ISBN 978-83-226-4655-7

(wersja drukowana)

ISBN 978-83-226-4656-4

(wersja elektroniczna)

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Jordana 18, 40-043 Katowice

<https://wydawnictwo.us.edu.pl>

e-mail: wydawnictwo@us.edu.pl

Druk i oprawa

volumina.pl Sp. z o.o.

ul. Księcia Witolda 7–9

71-063 Szczecin

Wydanie I. Ark. druk. 17,5. Ark. wyd. 16,5. Papier offset 100 g. PN 4335. Cena
54,90 zł (w tym VAT)